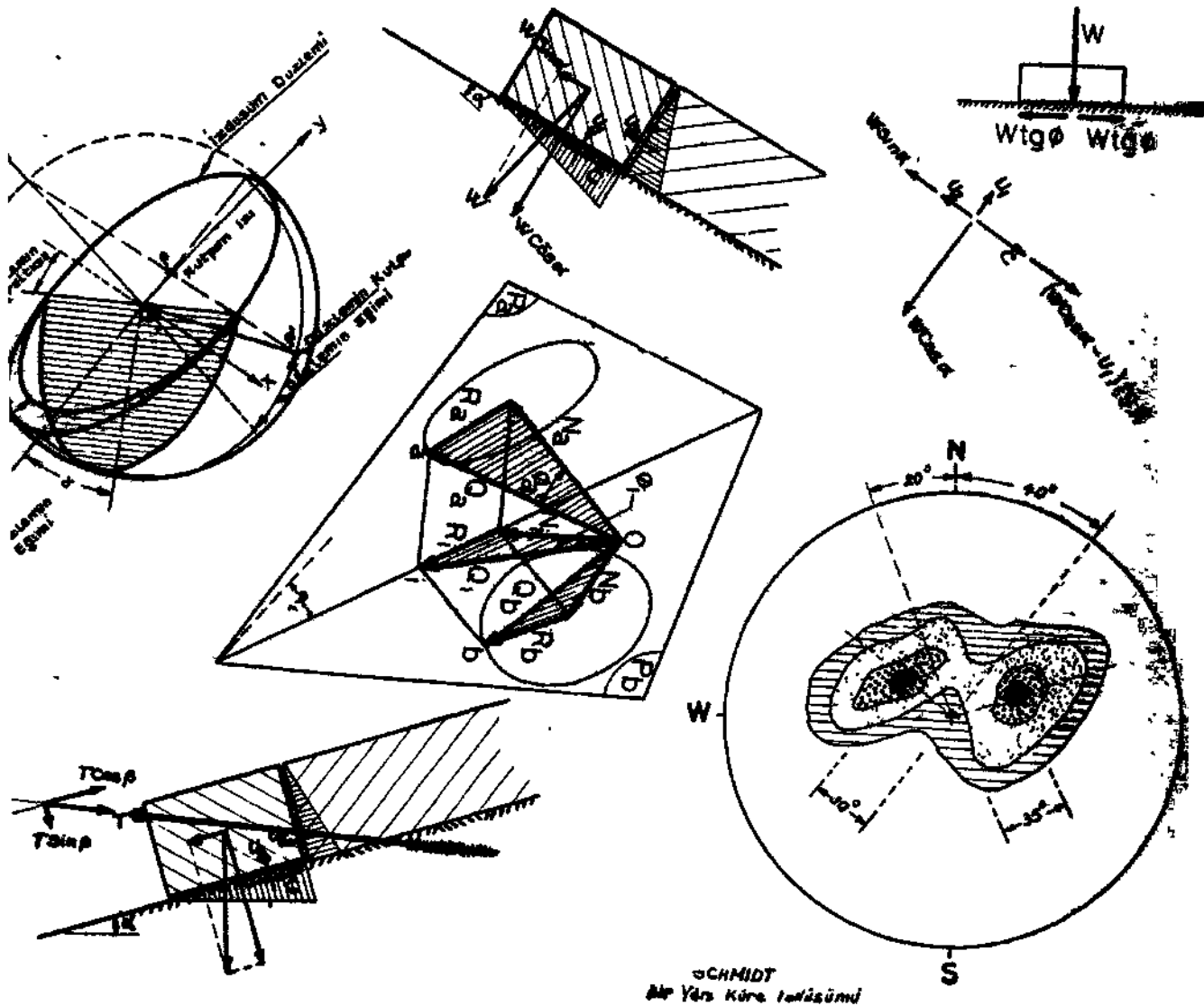

madencilik

MAYIS 1973
Cilt: XII Sayı: 3

MADEN MÜHENDİSLERİ
ODASI

Adına Sahibi

Murat TURAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
ve Yayın Kurulu Sekreteri

Ragıp GÜNGÖREN

Yayın Kurulu Başkanı

Ömer ONVER

Yayın Kurulu

Ali AKAR

" Ali İhsan ÖZTÜRK

Işıl SEPKİN

Alâettin HAMAMCIOĞU

Turhan ARMUTÇU

İdare Yeri

Selânik Caddesi 19/3
Ankara - R.K. (254 Kızılay)
Tel : 2510 80

REKLAM TARİFESİ

	Sayı	Yıllık
Arka dış kapak	2000	10000
ön iç kapak	1750	8750
Arka iç kapak	1500	7500
iç sayfalar	800	4000
Yarım sayfa	400	2000

- Dergimizdeki yazılar izinsiz ve kaynak gösterilmeden aktarılamaz.
- Gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın geri verilmez.
- Yazılardaki düşünce ve inançlarla bunlardan doğacak sorumluluklar yazarlarina aittir.
- Dergi iki ayda bir yayınlanır ve sayısı 20 TL. dir.

Basıldığı yer :

Ş a f a k M a t b a a s ı
Ankara — 1973

madencilik

Maden Mühendisleri Odası Dergisi

İçindekiler

	SahHe
— Kaya Şevlerinin StabHKesi ve Stereografik İzdüşüm Yönetimi ile Stabilité Analizi Caner Zambak	1
— Komputer (Bilgisayar) ve Madencilik Turhan Armutçu ...	13
— Tozölçer Aygıtlar Seçkin Inceefe	33
— Orta Avrupa ve Türkiye'de Metalojen! - MağmaUzma ve Jeotektonfk İlişkisi İsmail Seyhan.	33
— I.T.O. Yayınları Tayfun Evergen.	37
— Yeni Yayınlar.	71
— Haberler	73
— Metal ve Maden Haberleri.	77

Okurlarımıza

Sayın Okurlar,

Bu sayımızda madencilik bilim ve teknolojisinin çeşitli dalları ile ilgili makalelerle karşınızdayız. Yayın Kurulumuz, meslektaşlarımızın çeşitli ve değişik sahalarda çalışmalarını göz önüne alarak, «Madencilik Dergimizin» her sayısının, topluluğumuz arasında daha geniş bir ilgi uyandırması için, Dergimizde yayınlanacak yazıların konularına göre değişiklik göstermesi ve Dergimizin bu görüş altında düzenlenmesine taraftardır. Bu arada şüphesiz, özel baskı niteliğindeki, spesifik bir konuyu derinlemesine ve detaylandırılarak inceleyen yayınları her fırsatta yayınlamak arzusundayız. Bu konulardaki tenkit ve temennileriniz rehberimiz olacaktır.

«(Computer ve Madencilik» konusunda bu sayımızda yer alan makalede, komputerlerin (bilgisayar) genel bir tanımı yapılarak komputerlerin yönetimi, programlanması, bu makinelerin kullanılmasına niçin gerek görüldüğü, madencilik bilim ve teknolojisinde çeşitli kullanım alanları öz bir şekilde verilmektedir, ülkemizde oldukça yeni ve yerleşmemiş bir çalışma şekli olan komputerlerle mühendislik problemlerinin çözümü, mevcut teknolojik düzeyimizin inkişafı ile, endüstrimize tutarlı bir şekilde yerleşerek, mühendislik dehamızın daha verimli istikametlere yönelmesini sağlayacağı görülmektedir.

«Kaya Şevlerinin Stabilitesi ve Stereografik İzdüşüm Yöntemi ile Stabilité Analizi» konusundaki makaleyi ilginç bulacağınızı ummaktayız, ülkemizde açık işletmecilik projelendirmesinde ve tatbikatında şev stabilitesi kavramının henüz yer-

leşmemiş olduğunu çeşitli vesileler ile görmekteyiz. Halbuki şev açısının doğru bir şekilde, Kaya Mekaniği biliminin esaslarına uygun tarzda, hesaplanması ile, milyonlarca ton cevher ekonomik bir madencilik elverişli duruma getirilebilecek ve büyük yatırımları gerektiren makina ve teçhizat, vuku bulabilecek bir kayma neticesinde heba olmaktan emniyetli bir şekilde kurtarabilecektir. III üncü Madencilik Bilimsel ve Teknik Kongresinde ve bu sayımızda bu konu ile ilgili görüşlerin yer alması meselenin aktualite kazandığının bir işareti olarak alınabilir.

«Tozölçer Aygıtlar» konusunda Maden Mühendisi Seçkin inceefe tarafından kaleme alınan yazıda, Endüstrimizin karşı karşıya bulunduğu toz probleminin bir mühendislik meselesi olarak ele alınabilmesi için, gereken ölçünün yapılabilmesini sağlayan toz ölçen cihazlar anlatılmaktadır. Yazıda, toz konusu ile ilgilenen meslektaşlarımızın faydalı bilgiler bulacağını ummaktayız.

«Orta Avrupa ve Türkiye'de Metalojeni - Mağmatizma ve Jeotektonik ilişkisi» konulu yazıda yer alan görüşlerin ülkemizdeki maden arama ve değerlendirme çalışmalarına ışık tutması yönü ile ilginç bulunacağını tahmin etmekteyiz. Yazar, ülkemiz Jeotektoniğine ilişkin sorunların çözümünün yalnız strätigrafik, tektonik ve paleontolojik etüdlerle değil metalojenik analizlerle de ele alınmasını önermektedir.

Bu sayımızda yer alan «Yeni Yayınlar» bölümüne ilaveten İstanbul Teknik Üniversitesinin Madencilik ve diğer mühendislik dalları ile ilgili yayınlarını yayınlamakta fayda bulduk.

Saygılarımızla
YAYIN KURULU

Başyazı

Sayın Okurlar

İki yılı aşkın bir zamandan beri yapılan reform çalışmalarından ilki Petrol Kanunu, ikincisi de Maden Kanunu olarak karşımıza çıkmış bulunmaktadır. Bilindiği gibi her iki tasarıda teknik parlamenterlerin yer aldığı Cumhuriyet Senatosunda görüşülmeden ve üzerinde hiç bir tartışma yapılmaksızın kanunlaşarak yürürlüğe girdi.

Tasarının Türkiye Büyük Millet Meclisinde almış olduğu şekliyle tanımını Sayın Melen meclis kürsüsünde yapmış ve yapılan değişikliklerle tasarının reform niteliğini kaybettiğini bizzat belirtmişti.

Odamız yürürlük kazanan yasa hakkındaki görüşlerini 8/5/1973 tarihli basın bildirisıyla kamu oyuna açıklamış bulunmaktadır. Aşağıda tam metin olarak verdiğimiz basın bildirisinden önce III. Beş Yıllık Kalkınma Planının madencilik sektörüyle ilgili bölümünü incelemeyi yararlı bulduk.

Madencilik sektörü çalışmalarının, uzun dönemdeki temel ilkesini «geniş potansiyeli hızla ortaya koyucu gelişmeleri düzenlemek» şeklinde saptayan III. Beş Yıllık Kalkınma Planında :

a) İhracata dönük gelişme projelerinin uygulanması,

b) işletme tekniklerinin geliştirilme ve öngörülen hedeflere yöneltilmesi gereklerine değinilmiş ve hedefler olarak ta,

I — Maden kanununun değiştirilmesi,

II — Maden kaynaklarının işletilmesinde yerli sanayi talebinin karşılanmasına ağırlık verilmesi,

III — Uzun dönemde, sanayileşmenin gelişmesine uyumlu olarak maden aramalarına ağırlık verilmesi,

IV — Yerli enerji kaynaklarından öncelikle yararlanılması,

V — Metal dışı maden talebinin yerli kaynaklardan karşılanması,

VI — öncelikle, bilinen rezervlerin işletmeye açılması ve hızla tevsi edilmesi,

VII — Demir ve kömürün, kamu öncülüğünde geliştirilmesi, esasları benimsenmiştir.

III. Beş Yıllık Kalkınma Planında, madencilik sektörü ürünleri; metal madenleri, birincil enerji kaynakları ve metal dışı madenler olarak üç ana grupta ele alınmıştır. Uzun vadeli dönemde madencilik sektörünün, sanayi ve tarım sektörlerinin taleplerini karşılamaya dönük bir geliştirme göstereceği öngörülmekte ve özellikle on yıllık dönemde, metal madenlerinde, çok hızlı bir gelişme hedef alınmaktadır.

Yeni stratejiye uygun olarak, temel enerji hammaddeleri üretiminde kamu kesimine öncelik verilmekte ve sektör hedeflerine ulaşılmasında kamu yatırımları ağırlık kazanmaktadır. Benimsenen temel ilke uyarınca, madenlerin giderek daha büyük oranda işletilmesi olanakları sağlanmakta ve üçüncü dönemin en önemli faaliyetleri, kömür, demir bakır, alüminyum, çinko ve tungsten, alanında yoğunlaşmaktadır. Böylelikle madencilik sektörünün gayrisafı milli hasıladaki payının yükseleceği düşünülmüştür.

III. Beş Yıllık Plânda Madencilik Sektörünün başarı şansının, ilkeler ve tedbirler bölümünde ana hatlarıyla konan hususların yerine getirilmesine bağlı olacağı da ayrıca belirtilmiştir.

Nedir bu tedbirler :

1) Madenlerin tamamının, maden kanunu kapsamına alınması geciktirilmeden gerçekleştirilecektir.

2) Arama ruhsatı verilmesine ilişkin işlemler sadeleştirilecek ve madenler guruplaştırılıp işletme şartnamesi ülke ekonomisine ve maden potansiyeline göre Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca değiştirilebilecektir.

3) Radyoaktif mineraller tungsten ve bortuzları; Anayasanın 130. maddesine uygun bir anlayışla ve gereklilikler aranmak kaydıyla kamu kuruluşlarınca işletilecektir.

4) Maden Dairesi, ülkenin uzun dönemli maden politikasını ortaya koyan, uluslararası maden piyasa etüdlerini ve teknolojik gelişmeleri izleyen etkin ve verimli bir örgüt haline getirilecektir.

5) Maden yatırım projelerinin geliştirilmesi amacıyla bir Maden Bankası kurulacaktır.

6) ithal ve ihraç malı madenlerin kalite ve miktar kontrolü etkinleştirilecektir.

7) Ham cevher yerine, konsantre veya daha ileri aşamada zenginleştirilmiş maden ihracatı artırılabilecektir.

8) Aramalar hızlandırılarak bu çalışmalar sanayinin uzun dönemdeki ihtiyacını karşılama hedefine yönelecektir.

9) Kamu demir madenciliği Etibank'ta- toplanacaktır.

10) Bilinen maden rezervlerinin geliştirilmesi ve işletmeciliğin milli kalması temel ilke olacak ve kaynakların israf edilmeden en uygun biçimde değerlendirilmesi sağlanacaktır.

11) Maden Tetkik Arama Enstitüsü, bilimsel ve teknik yönden daha uygun biçimde teşkilâtlandırılacaktır.

12) Enerji ve sanayi hammaddesi olarak, doğal gazdan istifade imkânları araştırılacaktır.

13) Doğal kaynakların işletilmesinde, rezervlerin değerlendirilmesi ve optimum yararlanmanın gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

14) Gübre sanayii hammaddelerinden pirit ve fosfat talebinin öncelikle yurt içi kaynaklardan karşılanması sağlanacaktır.

Evet sayın okurlarımız, plân hedeflerini ortaya kormak Maden Kanununun istenen şekilde değiştirilmesini de şart koşuyor ve plânın başarı şansını da buraya bağlıyor... Ne yazık ki Maden Kanunu plânda öngörülen değişiklikleri getirememiştir. Oysa Maden Kanunu reform tasarisında planın öngördüğü bir çok tedbirler vardır. Ancak fazla devletçi bulunduğu için meclisten geçebilme olanağını bulamadı...

Plânın başarı şansı ne olur bilinmez. Ancak çıkan bu kanunun başına «reform» sözcüğünü koymak, en hafif tabiriye, reformun anlamını yozlaştırmakla mümkün olur sayın okurlarımız. Yeni Maden Kanununun detaylı eleştirisini kapsayan ve maddeleri içine alan bir çalışmamız yakında broşür olarak neşredilecek ve sizlere ulaştırılacaktır. Hoşça kalın sayın okurlarımız.

Yönetim Kurulu

BASIN BİLDİRİSİ

Madencilüğimizin Gayri Safi Milli Hasıla içindeki payının çok düşük olduğu (% 1,5) ve dış ticaret dengesini olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir.

Bu durum Osmanlı İmparatorluğu döneminde daha ağır koşullar ve sonuçlarla aynı idi. Emperyalizme karşı tarihin en çetin savaşını veren Ulusumuza önderlik eden Atatürk öteki alanlarda olduğu gibi, madencilikte de pratik tedbirlerle bu durumu düzeltmeye yönelmiştir.

Ulusal kaynaklarımızı yabancıların ve yerli çıkarıcıların ellerinden kurtarıp bunları devlet gücüyle geliştiren kanunlar hazırlattırıp kurumlar oluşturmuştur. (Etibank, M.T.A. nın kuruluşu ile, Kömür, Bakır ve Kükürdün millileştirilmesi v.b.) Bunun sonucu madencilik alanında büyük gelişimler kaydedilmiş ve ülkemizin önemli doğal kaynaklara sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ne varki bu gelişme yabancıların ve çıkarıcıların iştihasını kabarttığından eski tutuma dönülmek çabalarına yeniden hız verilmiş ve önemli ölçüde başarı da sağlanmıştır.

Atatürk ve Anayasal düzenden bu ayrılığı durdurmak için reform yapılması, 12. Mart uyarısında da yer almıştır.

Oysa bu gün Maden Reformu kanunu adı ile yürürlük kazanmış olan yasa bu amacı gerçekleştirmek şöyle dursun, eski yasadaki da geriye düşmüş bulunmaktadır. Büyük çıkarılara konu olan böylesine önemli bir kanunun teknik parlamenterlerin yer aldığı Senato'da derinliğine tartışılmamış olması ve tıpkı Petrol Kanununda olduğu gibi bir oldu bittiye getirilmesi bu geriye dönüşün bilinçli olarak yaratıldığı sanısını doğurmaktadır.

Geri kalmışlıktan kurtulma çabası içinde bulunan milletimizin, milyonlar harcayarak bulunduğu ve halkımızın doğal malı olan maden yataklarının yabancılarımıza teslim edilmesi, Atatürk'ün millileştirme ilkelerine ters düşmektedir.

Ulusal çıkarları savunanları suçlayanların doğal kaynaklarımızı yabancılarımıza teslim ederken kimlere hizmet ettiklerini merak etmekteyiz.

Yine bu kanunla, Devletin bütün riski ve harcamaları göze alarak bulunduğu madenlerde bile Devlet Kuruluşlarına öncelik verilmeyip kura usulü getirilmektedir. Bu durum Devlete ve geleceğini Devletten bekleyen halkımıza yapılan en büyük haksızlıktır.

Madencilüğimizin düzenlenmesi, yürütümü ve denetimini sağlayacak olan Maden İşleri Genel Müdürlüğü de tüzel kişiliği olmayan ve sadece bir tabela değişikliğinden ileri gidemeyen anlayışla kurulmuştur. Zaten bu şekilde bir kanun çıkaran zihniyetten bu kanunu tatbik edecek müesseseyi de istenen şekilde kurması beklenemezdi.

Bu kanun, ülkemizin en önemli sorunlarından enerji açığına çözüm bulacak olan linyit yataklarının devletleştirilmesini de gerçekleştirilmemiş bulunmaktadır.

Yapılan işlem Devlet hazinesinin bazı çıkar çevrelerine aktaracak bir ortaklıktan öte gidememiştir. Bu durum dünya pazarlarında tek söz sahibi olduğumuz ve maden ihracaatımızın geniş ölçüde bağlı bulunduğu Boraks için de böyledir.

Yabancı bir şirket temsilcisinin hazırladığı Petrol Kanundan çok daha geri bir kanunu reform diye çıkaranlar bu gün aynı oyunu Maden Kanununda da tekrarlamış bulunmaktadır. Çıkarılan bu kanun Anayasamızın 130. cu maddesindeki Madenlerimizin Devletin hüküm ve tasarrufunda olduğu ilkesine de ters düşmektedir.

12 Mart uyarısına rağmen bu oyunu oynayanlara sesleniyoruz.

Halkımız ve geri kalmış ülkemizin tüm aydınları olarak işin farkındayız ve eskisinden daha güçlü bir biçimde bu zihniyetin karşısında bulunmaktayız.

MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI
YÖNETİM KURULU

